

MAATALOUSTUEN TAVOITTEET JA VAIKUTUKSET
tulotuen talousarvioperustelujen ja vaikuttavuuden arviointia

Maatalouden tulotukeen käytetään vuosittain noin 1,8 miljardia euroa. Tästä kansallisen tuen osuus on noin 0,6 miljardia euroa. Tulotuen tavoitteena on turvata maataloustuotannon kannattavuus ja viljelijäväestön oikeudenmukainen tulotaso muihin väestöryhmiin verrattuna ottaen huomioon maatalouden vaatima työ- ja pääomapanos. Tarkastuksessa on selvitetty, ovatko tulotuen talousarvioperustelut olleet riittäviä ja kuinka hyvin tavoitteet on tähän mennessä saavutettu.

Tarkastushavaintojen mukaan tuen talousarvioperustelut ovat olleet erittäin puutteellisia. Valtion talousarviossa ei ole esitetty tietoja maatalouden kannattavuudesta tai viljelijäväestön käytettävissä olevista tuloista. Nämä tiedot ovat välttämättömiä, jotta eduskunta voisi päätöksenteossaan arvioida tuen mitoitusta ja kohdentumista.

Tietojen puute ei ole syynä perustelujen puutteellisuuteen. Maa- ja metsätalousministeriön alaisen tutkimuslaitoksen laatimia valmiita kannattavuustilastoja ei ole hyödynnetty. Myös eri väestöryhmien käytettävissä olevista tuloista on olemassa valmiita tilastoja.

Maa- ja metsätalousministeriö on kansallisen tuen mitoituksessa ja kohdentamisessa pyrkinyt siihen, että tuki kohtelisi tasapuolisesti eri tuotantosuuntia ja alueita. Tarkastuksen perusteella näin ei ole käynyt, sillä tuki on vääristänyt markkinoiden tuottamaa kannattavuusjärjestystä. Ilman tukia maitotilat olisivat olleet kannattavampia kuin sika- ja viljatilat, mutta tuet mukaan luettuna maitotilat ovatkin heikoimmin kannattavia. Suurin osa maitotiloista sijaitsee pohjoisen tuen alueella, kun taas sika- ja viljatilat sijoittuvat pääosin Etelä-Suomeen.

Tulotasotavoitteen saavuttamista ei voida arvioida, koska talousarviossa esitetty tavoite on liian epämääräinen ”oikeudenmukainen tulotaso muihin väestöryhmiin verrat-

tuna”. Havaintojen perusteella viljelijäkotalouksien käytävissä olevat tulot ovat viime vuosina olleet lähes samalla tasolla kuin palkansaajilla keskimäärin.

Tarkastusvirasto on katsonut, että maatalouden kannattavuus- ja tulovertailutietoja on tästä lähin sisällytettävä myös valtion talousarvioesitykseen. Olisi myös harkittava kansallisen tuen uudelleen kohdentamista, jotta tuki kohdistuisi eri tuotantosunnille nykyistä tasapuolisemmin. Tämä voidaan tehdä kansallisilla päätöksillä, sillä EU:n myöntämää pohjoisen tuen maksuvaltuutta ei ole tähän mennessä käytetty täysimääräisesti.